

Werkgelegenheidseffecten van de loonlastenverlagingen in 1995-2000

Volgens een a posteriori evaluatie door het Federaal Planbureau (FPB) aan de hand van haar nieuw arbeidsmarktmodel, heeft het beleid van vermindering van de werkgeversbijdragen in 1995 iets meer dan 12 000 banen opgeleverd (Joyeux & Stockman, 2003). In 2000 ging het om 35 700 tot 38 700 banen. Wegens de vertraagde aanpassingen in de loon- en prijsvorming en in de vraag naar productiefactoren, onderschat het resultaat voor 2000 de middellange- en langetermijneffectiviteit van de verhoging van de bijdrageverminderingen van 1,532 miljard in 1999 naar 2,612 miljard euro in 2000. Bijkomende simulatieoefeningen meten een werkgelegenheidscreatie van 44 400 tot 52 600 eenheden in 2005, 50 600 tot 62 900 eenheden in 2010 en 62 800 tot 93 800 eenheden op lange termijn indien vanaf 2000 elk jaar de werkgeversbijdragen met 2,6 miljard euro worden verminderd.

Een nieuw arbeidsmarktmodel

Met het oog op arbeidsmarktbeleidsevaluaties heeft het FPB een macro-econometrisch arbeidsmarktmodel ontwikkeld (Joyeux e.a., 2003). Aan de hand daarvan werden – op vraag van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven – de gevolgen van de werkgeversbijdragenverminderingen in 1995-2000 voor de toegevoegde waarde, werkgelegenheid, loon- en prijsvorming in de marktsector a posteriori beoordeeld. Het jaar 2000 is een natuurlijk eindpunt van de beleidsevaluatie omdat het samenvalt met het einde van de steekproef waarover het model geschat werd.

Het model veronderstelt één type arbeid. Het productieproces, de loon- en prijsvorming, de inzet

van arbeid en kapitaal en een arbeidsbemiddelingsproces dat gepaard gaat met een bijkomende arbeidskost worden gespecificeerd. Fiscale variabelen of overheidsuitgaven komen voor als exogenen voor zover zij relevant geacht worden voor het gedrag van de marktsector. De reële loonvoet hangt af van de arbeidsproductiviteit, de loonwage, de vervangingsratio tussen werkloosheidsvergoedingen en netto-inkomen uit arbeid en een graadmeter voor arbeidsmarktspanningen. Op lange termijn hangt de productie af van de beschikbaarheid van kapitaal en de inzetbaarheid van arbeid, gegeven de relatieve factorprijzen. Op korte termijn wordt de economische activiteit eerder bepaald

door de aggregatieve vraag. Het kortetermijn-gedrag wordt gedictieerd door de eis dat de economie na een beleids- of omgevingsschok van het oude naar het nieuwe langetermijnevenwicht beweegt.

Van het model werden twee versies ontwikkeld. Het verschil tussen de twee modelversies schuilt in de arbeidsmarktspanningmeter. In de *right-to-manage-versie*, een model van collectieve loononderhandelingen, heeft de werkloosheidsgraad een negatief effect op de reële loonkost. In de *job-search-versie*, gebaseerd op informatie-asymmetrieën en rent sharing tussen werkgevers en werknemers, is de werkloosheid-vacature-verhouding en niet de werkloosheidsgraad medebepalend voor de reële loonkostvoet.

De analyse is partieel in die zin dat het model geen rekening houdt met macro-economische randvoorwaarden zoals het evenwicht op de lopende rekening of de langetermijnfinancierbaarheid van de overheidsschuld. Ook ontbreekt in het arbeidsmarktmodel – in tegenstelling tot andere analyse-instrumenten van het FPB (Stockman, 2003) – de informatie die nodig is voor een gedetailleerde overheidsrekening en de meting van de terugverdieneffecten van bijdragenverminderingen. Bijgevolg is het niet mogelijk om – binnen de logica van het arbeidsmarktmodel – de netto budgettaire kost per werknemer of als fractie van het bbp adequaat te berekenen. Verder impliceert de hypothese van homogene arbeid dat het arbeidsmarktmodel geen rekening houdt met de selectieve aard van een deel van de werkgeversbijdragenverminderingen ten gunste van specifieke categorieën (o.a. laagverloonden, moeilijk tewerkstelbaren, startende KMO's).

De *beleidssimulaties* zijn te interpreteren als een vork, met aan de ene kant het right-to-manage-modelresultaat en aan de andere kant het job-search-modelresultaat. De *basissimulatie* reproduceert de werkelijke economische omgeving, inclusief het gevoerde beleid van werkgeversbijdragenverminderingen. In de beleidssimulatie wordt de werkgeversbijdragevoet verhoogd door de bijdragenverminderingen op nul te stellen. De effectiviteit van de werkgeversbijdragenverminderingen wordt gemeten aan de hand van de verschillen tussen de beleidssimulatie en de basissimulatie.

De inschatting van de effecten op korte, middellange en lange termijn

Theoretische simulaties (Joyeux e.a., 2003) wijzen erop dat werkgeversbijdragenverminderingen op middellange en lange termijn in een job-search-model meer kostenverlagend, meer werkgelegenheidsscheppend en meer outputstimulerend zijn dan in een right-to-manage-model. Ook blijkt de aanpassingsdynamiek vrij traag. In een omgeving van relatief grote jaar-op-jaar veranderingen in de werkgeversbijdragevoet zoals in 1995-2000, kunnen de middellange en langetermijnverschillen tussen de twee modeleconomieën zich daarom niet manifesteren en produceren de twee modellen kwantitatief gelijkaardige effecten binnen steek-

proef. Daarom evalueren de simulatieresultaten binnen steekproef de kortetermijneffectiviteit van het beleid van werkgeversbijdragenverminderingen. Dit is belangrijk omdat de kortetermijneffectiviteit a fortiori inferieur is aan de middellange- of langetermijneffectiviteit. Om de effectiviteit van de bijdragenverminderingen in 2000, een relatief grote operatie in vergelijking met de jaren daarvoor, beter in te schatten, wordt de 1995-2000 evaluatie aangevuld met een simulatie buiten steekproef van de werkgelegenheidseffecten op middellange en lange termijn.

Wat indien geen werkgeversbijdragenverminderingen?

Zonder werkgeversbijdragenverminderingen (en dus met een hogere loonwage) zouden op lange termijn de *reële loonkost hoger en de werkgelegenheid en de toegevoegde waarde lager* zijn geweest. De productietechnologie en de relatieve arbeidskoststijging impliceren een hogere kapitaal-arbeidsverhouding en dus een hogere arbeidsproductiviteit. Een deel van de hogere werkgeversbijdragevoet wordt afgewenteld op de werknemers via een lager netto reëel loon en dus een hogere vervangingsratio. De nominale loonkoststijging zet zich door in stijgingen van de toegevoegdewaardeprijs en andere prijzen. Na terugkoppeling wordt de reële loonkoststijging enerzijds versterkt door de stijging in de productiviteit en de vervangingsratio en anderzijds gemilderd door de mindere arbeidsmarktspanningen, gemeten door hetzij de hogere werkloosheidsgraad, hetzij de lagere vacature-werkloosheid-verhouding. De aard van de arbeidsbemiddeling impliceert een grotere daling van het aantal vacatures dan het aantal aanwervingen en dus een daling van de indirecte arbeidskost, hetgeen het negatieve effect van de reële loonkoststijging op de werkgelegenheid enigszins mildert.

Gedurende de overgangsfase wordt de reële loonkost omhoog gestuwd door de werkgeversbijdragevoetstijging, de druk van de langetermijnloonkoststijging en de productiviteitsstijging. Het korte- en middellangetermijngedrag van de toegevoegde waarde wordt gediceerd door de afremming van de aggregatieve vraag, dit laatste een gevolg van de reële netto loondaling, de daling van de werkgelegenheid en het verlies van internationale prijscom-

Tabel 1.

Wat indien geen werkgeversbijdragenverminderingen? (1995-2000 = binnen steekproef, vanaf 2001 = buiten steekproef; procentueel verschil met basissimulatie tenzij anders vermeld).

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2003	2005	2010	Lange termijn
Ex ante bijdragevermindering ^a	1 035	1 306	1 195	1 595	1 532	2 612	2 612	2 612	2 612	2 612
Right-to-manage-loonvorming										
Werkgeversbijdragevoet ^{b,c} (%)	2,30	2,87	2,50	3,24	3,00	4,74	4,60	4,64	4,66	4,60
Toegevoegde waarde (volume) (%)	-0,19	-0,33	-0,40	-0,51	-0,53	-0,75	-1,01	-1,12	-1,35	-1,73
Kapitaalstock (%)	-0,04	-0,10	-0,14	-0,17	-0,18	-0,22	-0,25	-0,20	-0,05	0,10
Werkgelegenheid (%)	-0,53	-0,78	-0,78	-0,98	-1,03	-1,51	-1,76	-1,91	-2,17	-2,64
Toegevoegde waardeprijs (%)	0,00	0,30	0,56	0,68	0,86	0,99	1,67	1,93	2,42	3,41
Consumptieprijs (%)	0,00	0,16	0,32	0,42	0,54	0,64	1,14	1,37	1,84	2,91
Nominale arbeidskost (%)	1,54	2,12	1,90	2,33	2,43	3,63	3,80	4,02	4,35	5,16
Nominale nettoloon (%)	-1,08	-1,15	-0,93	-1,34	-0,97	-1,78	-1,45	-1,27	-0,95	-0,03
Werkloosheidsgraad ^c (%)	0,30	0,43	0,43	0,54	0,58	0,86	0,98	1,06	1,22	1,51
Aantal jobs ^d (n)	-12 228	-17 704	-17 616	-22 365	-23 994	-35 669	-40 758	-44 358	-50 643	-62 809
Gecumuleerde outputverandering ^e (%)	-0,19	-0,51	-0,88	-1,33	-1,80	-2,49	-4,63	-6,02	-9,35	-22,90
Job-search-loonvorming										
Werkgeversbijdragevoet ^{b,c} (%)	2,30	2,85	2,46	3,22	2,98	4,67	4,61	4,63	4,67	4,69
Toegevoegde waarde (volume) (%)	-0,18	-0,35	-0,38	-0,49	-0,53	-0,75	-1,06	-1,23	-1,58	-2,48
Kapitaalstock (%)	-0,04	-0,10	-0,14	-0,17	-0,18	-0,20	-0,21	-0,15	0,07	0,40
Werkgelegenheid (%)	-0,56	-0,78	-0,81	-1,06	-1,14	-1,66	-2,06	-2,29	-2,71	-3,93
Toegevoegde waardeprijs (%)	0,00	0,31	0,55	0,70	0,93	1,09	1,95	2,33	3,09	5,40
Consumptieprijs (%)	0,00	0,17	0,32	0,43	0,58	0,70	1,31	1,63	2,32	4,59
Nominale arbeidskost (%)	1,65	2,03	2,01	2,65	2,75	4,13	4,69	5,06	5,78	8,21
Nominale nettoloon (%)	-0,97	-1,23	-0,81	-1,02	-0,66	-1,23	-0,60	-0,24	0,44	2,89
Werkloosheidsgraad ^c (%)	0,31	0,43	0,44	0,58	0,63	0,93	1,13	1,26	1,50	2,24
Aantal jobs ^d (n)	-12 744	-17 530	-18 110	-24 067	-26 137	-38 746	-47 349	-52 572	-62 877	-93 754
Gecumuleerde outputverandering ^e (%)	-0,16	-0,47	-0,80	-1,17	-1,60	-2,26	-4,21	-5,50	-8,76	-23,70

(a) miljoen euro; (b) gedefinieerd t.o.v. de brutoloonvoet; (c) procentpuntverschil; (d) eenheden; (e) gecumuleerde procentuele verschillen, geactualiseerd naar 1995.

Bron: Resultaten voor 1995-2000: Joyeux & Stockman (2003). Resultaten vanaf 2001: Stockman (2003).

petitiviteit. De aggregatieve vraagdaling wordt op middellange termijn enigszins tegengegaan door de stijging van de investeringen.

Concrete gevolgen voor de werkgelegenheid

Binnen steekproef hebben de werkgeversbijdragenverminderingen – een mengeling van gerichte en algemene maatregelen – 12 200 à 12 700 banen in 1995 opgeleverd en 35 700 à 38 700 banen in 2000. Dit werd mogelijk gemaakt door een reële arbeidskostdaling met 1,54% à 1,65% in 1995 en 2,64% à 3,04% in 2000. Een deel van de werkgeversbijdragenverminderingen kwam de werknemers ten goede dankzij de reële nettoloonstijging van 1,08% à 0,97% in 1995 en 2,42% à 1,93% in 2000. De geactualiseerde, gecumuleerde outputtoename over 1995-2000 varieert tussen 2,49% en 2,26%.

Het effect anno 2000 is enerzijds voor een groot deel toe te schrijven aan de bijdragenverminderingen vóór 2000 omwille van de vertraagde aanpassingen, maar anderzijds ook aan de onmiddellijke impact van de relatief grote schok in de bijdragenverminderingen in 2000 zelf (2,6 miljard euro in 2000, slechts 1,5 miljard euro in 1999). Buiten steekproef, met de exogenen vastgeprikt op de observaties in 2000, zou de jaarlijkse toekenning vanaf 2000 van werkgeversbijdragenverminderingen ten belope van 2,6 miljard euro de werkgelegenheid vermeerderen met 44 400 à 52 600 banen in 2005, 50 600 à 62 900 banen in 2010 en 62 800 à 93 800 banen op lange termijn. Naarmate men verder in de tijd gaat, worden de verschillen in effectiviteit tussen de twee modellen duidelijk en stijgt de spreiding van de werkgelegenheidsvorken.

In vergelijking met simulaties onder andere werkhypothese kunnen die werkgelegenheidsvorken worden geïnterpreteerd als een bovengrens van de werkgelegenheidseffecten. Inderdaad, wegens de hypothese van een exogene reële werkloosheidsvergoeding en als gevolg van de opwaartse druk van de bijdragenverminderingen op de reële netto loonvoet, daalt de vervangingsratio, dus wordt de neerwaartse druk van de bijdragenverminderingen op de reële loonkost versterkt en wordt de vraag naar arbeid bijkomend aangezwengeld. Hypothetische simulaties wijzen erop dat de langetermijnwerkgelegenheidseffecten tot 40% lager liggen indien de vervangingsratio als exogeen wordt behandeld. Daarenboven wordt geen compenserende financiering via andere belastingen of uitgavenbeperkingen opgelegd.

Peter Stockman
Federaal Planbureau

Bibliografie

- Joyeux, C., Hendrickx, K., Masure, L., & Stockman, P. (2003). *Een nieuw macro-econometrisch arbeidsmarktmodel: schatting, basissimulatie en arbeidsmarktbeleidsimulaties*. Federaal Planbureau [Working Paper 13-03].
- Joyeux, C., & Stockman, P. (2003). *Een macro-economische evaluatie van de werkgeversbijdrageverminderingen in 1995-2000*. Federaal Planbureau [Working Paper 14-03].
- Stockman, P. (2002). *General and selective reductions in employer social-security contributions in the 2002 vintage of Hermes: A revision of Working Paper 08-01*. Federaal Planbureau [Working Paper 06-02].
- Stockman, P. (2003). *Middellange- en langetermijnevaluatie van de werkgeversbijdrageverminderingen (1995-2000)*. Federaal Planbureau [interne onderzoeksnota, ADDG6468].